

בעניין:

עמותת כושרות ע"ר: 580416154
מאלון מורה ד.נ. לב השומרון
טל: 02-6569352 פקס: 03-5212259 דוא"ל
tomer@kosharot.co.il

המבקשת

ובעניין:

1. שי גיני

2. יהונתן ודעי

ע"י עו"ד ריקי שפירא רוזנברג ואח'
מהמרכז הרפורמי לדת ומדינה
רחוב דוד המלך 13 ירושלים
טל': 02-6203323 פקס: 02-6256260

העותרים

-נגד-

1. הרבנות הראשית לישראל

2. המשרד לשירותי דת

ע"י פרקליטות המדינה
מרחוב צלאח א-דין 29, ירושלים 91010
טל': 02-6466590 פקס: 02-6467011

3. המועצה הדתית ירושלים

ע"י עו"ד א. אקסלרד ואח'
מרחוב בית הדפוס 13 ירושלים
טל': 02-6515777 פקס: 02-6515888

המשיבים

בקשה דחופה - לצירוף המבקשות לעתירה כ"ידיד בית המשפט"

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת לצרף את המבקשת לדיון הנוסף שבכותרת, כ"ידיד בית המשפט".

ואלו פרטי ונימוקי הבקשה

א. אקדמת מילין

1. בקשה זו מוגשת ימים אחדים לאחר שהוגשה בקשה דומה לבית המשפט הנכבד לצירוף העמותות הבאות: עמותת התאחדות המלונות בישראל, עמותת איגוד מסעדות בישראל ועמותת ברית נאמני תורה ועבודה כ"ידידי בית המשפט" (להלן – "בקשת העמותות").

2. במסגרת בקשת העמותות נטען כי ההצדקה לצירופן כידידי בית המשפט הינה, בין היתר, כדלקמן :

"אין בנמצא מי שייצג כרגע בפני בית המשפט הנכבד את העמדות והאינטרסים המשמעותיים של מגזרים נרחבים בציבוריות הישראלית שדעתם אינה מיוצגת עתה על ידי היועץ המשפטי לממשלה"

3. כידוע, סוגיית ה"כשרות הממלכתית" במדינת ישראל בכלל והכשרות הניתנת במסגרת הגופים הפרטיים בפרט נכללת בקבוצת הסוגיות המורכבות והסבוכות שטרם ניתן להן מענה הולם, מתאים וראוי. זאת, על-אף, שסוגיה זו עלתה לדיון במסגרת השיח הציבורי בכנסת ישראל, בעתירות שהוגשו לבית המשפט העליון, בוועדה שהוקמה על ידי היועץ המשפטי לממשלה ובדוחות הביקורת השנתית של מבקרי המדינה שניהנו בשנים האחרונות.
4. יצוין, כי בשנים האחרונות עולה ומתחדדת ביקורת מכוונת על מערכת ה"כשרות הממלכתית" בכלל והפרטית בפרט מחד גיסא, עולה, גוברת ומתעצמת ההתעניינות של הציבור הרחב בתחום התנהלות מערכת הכשרות בכלל ושל רמת הכשרות המוענקת, על-ידי, גופי הכשרות הפרטיים, לרבות, זו הממלכתית בפרט.
5. ה"כשרות הממלכתית", הינה, סוגיה חיונית וקיומית, כמסתבר, הן לאוכלוסיית היהודים בארץ והן לפזורה. דומה, כי אליבא דכולי עלמא, המדובר על סוגיה דחופה שחובה, יפה וראוי להסדירה יותר מבעבר – לשון המעטה.
6. נוכח הנתען והעמדה הכוללת שפורטה בבקשת העמותות כאמור, עולה וקמה ההצדקה בהצגה ובהשמעה - בפני בית המשפט הנכבד - של עמדה נוספת כוללת שהיא לא רק - לדעת המבקשת – אובייקטיבית, מקצועית המתבססת על ניסיון רב ועל הכרות מעמיקה של התנהלות מערכת הכשרות הממלכתית וזו הפרטית על "קרביה וכרעיה", אלא, גם ובעיקר, לוקחת בחשבון שיקולים ממלכתיים, ציבוריים ומקצועיים בתחום ה"כשרות" – תחום, שלמותר לציין, מהווה חלק בלתי נפרד ממהותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית בכלל ושל עם ישראל לדורותיו בפרט. דומה, כי עמדה מקצועית כוללת לא הוצגה בפני בית המשפט הנכבד עד עתה.

ב. המבקשת – קווי מתאר לפעילותה

7. המבקשת עמותת כושרות (להלן - "כושרות" או "עמותה") הינה עמותה הרשומה כדין בישראל הפועלת בהתאם למטרותיה זה למעלה מעשור, בין השאר, בפעילות מחקרית בתחום הכשרות, ובפעילות להפצת, הנחלת והגברת הידע, המידע והמודעות לתחום ה"כשרות" בקרב הציבור הרחב. יצוין בהקשר זה, כי העמותה ערכה מחקרים עבור משרד המדע והטכנולוגיה - מחקרים שהופצו בקרב הציבור הרחב.
8. יצוין, כי במהלך השנה, פוגשים עובדי העמותה במסגרת פעילות העמותה כאמור, עשרות אלפי אנשים ש"הכשרות הממלכתית" חשובה לו. העמותה מייצגת, מדריכה ומסייעת לכל פונה. לעמותה אתר אינטרנט פופולרי בקרב אוכלי המזון הכשר, הנותן מידע ייעוץ והכוונה לציבור הרחב. העמותה פועלת לפי ההלכה היהודית ומוצאת פתרונות הלכתיים יישומים לפי הצורך והעניין.

9. עוד מבוקש להוסיף בהקשר פעילות העמותה, כי העמותה אף הציעה מתווה לתיקון הכשלים במערך ה"כשרות הממלכתית" שהוצג בוועדת הכלכלה של הכנסת – מתווה שנבחן ולפיו גובשו ונוסחו הצעות חוק שנמצאות בשלבי חקיקה ראשוניים.
10. המבקשת מקדמת מזה כשלוש שנים הצעה לתיקון הליקויים שנמצאו במערך הכשרות ולהסדרת הפיקוח על גופי כשרות פרטיים במטרה לגבש פתרון כולל לכשלים שהובאו בדו"ח מבקר המדינה ובפסקי דין של בית משפט נכבד זה.
11. המבקשת מעוניינת להציג בפני בית המשפט הנכבד עמדה לה שותפים רבים מפוסקי ההלכה של הציונות הדתית והחרדית בני זמננו (המתבססים על פוסקי ההלכה הידועים והמוכרים בהיסטוריה היהודית) שמחויבים להלכה היהודית ומעוניינים במערך "כשרות ממלכתית" שיהא מוסמך ובעל אמצעים לטפל בתחום הכשרות ויפעל למנוע - ככל הניתן - הונאות בכשרות והטעיית צרכני המזון הכשר במדינת ישראל.

ג. המציאות בשטח – על קצה המזלג

אכיפת חוק איסור הונאה בכשרות - כיום

12. חוק איסור הונאה בכשרות מסמיך את הרבנות הראשית לישראל לפקח ולאכוף את הוראות הדין על יצרני או מוכרי מזון כשר זאת על מנת למנוע הונאת או הטעיית הציבור.
13. כידוע, ברבנות הראשית פועלת מחלקה לאכיפת חוק איסור הונאה בכשרות על יצרני או מוכרי מזון לא כשר תחת תיוגו ככשר, או, בעלי עסקים שמפרסמים את המזון ככשר, זאת בשעה שהמזון המוצע לציבור כאמור, לא עבר פיקוח, או, השגחה של הרבנות המקומית בכפוף לחוק. אחת לחודש לערך, נציגי המחלקה לאכיפת חוק איסור הונאה בכשרות שברבנות הראשית לישראל, מפיצים "עדכוני" כשרות במסגרתם מפורסמים עשרות הונאות בכשרות לציבור הרחב. על פניו, דומה, כי ריבוי ההפרות מלמד על "תופעה" המחייבת חשיבה לעניין ה"כלים" או ה"אמצעים" שחובה לנקוט בהם על מנת ליצור הרתעה של ממש.

הצורך בקיומה של הלימה בין מערכת הכשרות הממלכתית ובין העידן החדש בכשרות

14. כזכור, הרבנות הראשית ומחלקת הכשרות הוקמו לפני למעלה ממאה שנים ע"י הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, הרב הראשי לישראל דאז. יצוין בהקשר זה, כי המערכת דאז היתה מותאמת למציאות בה חיו יהודים בקהילות בודדות ברחבי ארץ ישראל המנדטורית. אולם, נוכח הקמתה של מדינת ישראל והשינויים שהתרחשו בתחום תעשיית המזון בעולם בכלל ובארץ בפרט, דומה, כי המערכת דאז, לא רק שאינה מתאימה למציאות ד-היום, אלא, עולה וקם הצורך לגבש וליישם הצעות מתאימות ל"עידן החדש" כפי שיוצגו בהמשך.

שמירת האינטרס הציבורי – אכיפת הדין – נהלי כשרות אחידים

15. יצוין, כי על פי מחקר שנערך בשנים האחרונות, עולה, כי מרבית אזרחי מדינת ישראל מעוניינים לאכול מזון כשר. אולם למרבית האזרחים אין את ה"כלים" לברר את טיב או רמת כשרות המזון המוגש להם, ולכן הפתרון הקיים כיום לפיו גוף ממלכתי מוסמך ובעל אמצעים שיפעל ע"פ "נהלי כשרות אחידים, עניינים ופומביים", הינו, ה"פתרון" שייטיב עם מרבית אזרחי מדינת ישראל המעוניינים לאכול מזון כשר.

16. **אי סדרים ואף שחיתות**: אין מחלוקת עובדתית שמערכת הכשרות הממלכתית מתנהלת תחת אילוצים בתחום כוח האדם ומשאבים. העובדות, לפיהן, סוגיית ניגוד העניינים בה מצוי המשגיח, לרבות, תנאי העסקתו, שטרם הוסדרו, אי קיומם ואכיפתם של נהלי כשרות אחידים - מאפשרות שמא מעודדות שחיתות. יצוין, כי אך לאחרונה גובשה נוסחה ופורסמה הצעת חוק מטעם חברת הכנסת שולי מועלם בסוגיות אלו.

העתק הצעת חוק "הרשות למתן שירותי השגחה על הכשרות" מצורף לבקשה זו כנספח ב.

17. **עלות כספית אדירה**: לאחרונה פורסם דו"ח משוער ע"י משרד האוצר במסגרתו, נטען, כי סיבות ליוקר המחייה בישראל נובעות, בין השאר, מעלויות הכשרות למשק, מצורף התייחסות עניינית של העמותה לדו"ח משרד האוצר.

מצ"ב העתק מדוח משרד האוצר מצורף לבקשה זו כנספח ג
מצ"ב העתק מהתייחסות העמותה לדוח מצורף לבקשה זו כנספח ד

18. יצוין בהקשר זה, כי מלבד זאת שהדו"ח נבנה ע"פ השערות ולכן הוא לא מדויק, החישוב הסופי המשוער קובע שמערך הכשרות מהווה 0.06% ממחזור הייצור בענף המזון במדינת ישראל - כך שגם ביטל מערך הכשרות כולו לא יורגש כלל צרכן הישראלי ולמשק כולו.

ד. טענות המבקשות – התייחסות בקצירת העומר

נהלי כשרות מחמירים – האם אמנם?

19. אחת מהטענות שהוצגו בפני בית המשפט ע"י המבקשות המופיעות בסעיף 1 היא כי נהלי הכשרות של הרבנות הראשית לישראל מחמירים שלא כפי המתחייב ע"פ ההלכה היהודית. כדוגמא לכך ציינו המבקשות את הנוהל לעניין "אכילת תותים" או "ירקות עלים". עוד ציינו מבקשות, כי אכילת גידולי "ירקות עלים" מפוקחים מכילים שאריות חומרי הדבר בשיעור גבוהה.

20. למען הסדר הטוב הנדרש לעניינו מבוקש לציין ולהעיר בהקשר זה כדלקמן:

1) נהלי הכשרות של הרבנות הראשית לישראל, אמינים, מקצועיים ומאפשרים שמירה נאותה על כשרות המזון. מבוקש לציין – על קצה המזלג – ולשם הדוגמא כדלקמן:
א. תות שדה – ממחקרים שנערכו התחוויר כי בתות שדה קיימת נגיעות ברמה גבוהה - דבר שקשה מאוד לטפל בו במטבח מוסדי לעומת מטבח פרטי.

העתק "דוח מעבדה לבדיקת תותים - חורף תשע"ז" מטעם המבקשת מצורף לבקשה זו כנספח ה

ב. "גידולי ירקות עלים" של חברות שאינן מפוקחות מחרקים – התחוויר, כי ב"גידולי ירקות עלים" אלה נתגלו שאריות חומרי הדברה בשיעורים גבוהים ביותר זאת לעומת

שיעורי הדברה נמוכים (בהתאם לתקן) שנמצאו ב"גידולי ירקות עלים מפוקחים מחרקים".

העתק "דוח מעבדות מרכז קטיף לירק עלים רגיל ובקטוכם לירק עלים מפוקח" מטעם המבקשת מצורף לבקשה זו כנספח ו

העתק "סקר "אדם טבע ודין" לחומרי הדברה בפירות ירקות" מצורף לבקשה זו כנספח ז

ג. גידולי ירקות עלים של חברות שאינן מפוקחות מחרקים – התחזור, כי כמות החרקים שנתגלתה ב"גידולי ירקות עלים" אלה מחייבת השקעת זמן לא מידתית בניקיון הירק, דבר שהוא בבחינת "בלתי אפשרי" במטבח מוסדי ואשר על כן מחוייב בית העסק לרכוש עלים ללא חרקים.

העתק "דוח בדיקות מעבדה לירק שאינו מפוקח במסגרת מחקר שערכה במבקשת עבור משרד המדע" מצורף לבקשה זו כנספח ח

העתק מאמר מאת הרב יצחק דביר בנושא: "האם פיקוח מחרקים הוא למהדרין בלבד?" מצורף לבקשה זו כנספח ט

21. עוד ראוי לציין בהקשר זה, כי בניגוד לנטען על ידי המבקשות, נהלי הכשרות של הרבנות הראשית לישראל עוסקים בליבת "דיני הכשרות". יצוין כי נהלי הכשרות, מאפשרים צריכת תותים זאת בכפוף לעמידה בדרישות ניקיון מחרקים המקשות על עבודת המטבח. לא זו אף זו, נהלי הכשרות כאמור, מאפשרים פתיחת מסעדות בשבת ע"י שימוש באמצעים הלכטיכניים שונים ואף – למותר לציין - אין בהם דרישות הקשורות ב"אווירה" – כלשון המבקשות, או, לרכישת סוג מסוים של מזון מספק מסוים.

העתק "נהלי הכשרות של הרבנות הראשית לישראל בעניין שימוש בתותים" מצורף לבקשה זו כנספח י

העתק מכתב מיום 11.06.15 של עמותת "חידוש" לחופש דת ושוויון המתאר את ה"שינוי הדרמטי בנהלי הכשרות של הרה"ר לישראל לבתי מלון ואולמות אירועים" מצורף לבקשה זו כנספח יא

22. מן המקובץ לעיל, עולה, כי נהלי הכשרות מחייבים – אמנם - ניהול מטבח כשר אולם באופן קל ופשוט.

23. נהלי הכשרות המיועדים למוסד גדול המייצר כמות גדולה של מזון שונים במהותם מכללי הכשרות בבית פרטי, כמו כל נוהל הפועל במסגרת מוסדית (כך למשל: נהלי משרד הבריאות מחמירים באופן יחסי לכללים ההלכתיים הנהוגים בבית בישראל).

24. לצערנו במצב החוקי הקיים כיום, הרבנות הראשית לישראל אינה רשאית לאכוף נהלי כשרות מקצועיים ואחידים מאחר וכל רב מקומי מוסמך באזורו לפעול ע"פ שיקול דעתו, דבר היוצר פערים משמעותיים שהוצגו ע"י העותרים. יצוין, כי אך לאחרונה גובשה נוסחה ופורסמה הצעת חוק בסוגיה זו.

מצ"ב העתק חוק "נהלים אחידים" מצורף לבקשה זו כנספח יב

ה. תוצאות מתן ויישום פרשנות מורחבת לחוק

25. בפסק דינו של כב' השופט סולברג נקבע כי תכלית החקיקה היא צרכנית בבסיסה: "עניינה למנוע את הונאתם והכשלתם של אלה החפצים בשמירה על דיני הכשרות" (פסקה 50 לפסק דינו של כבוד השופט סולברג). על פניו, דומה, כי מתן פרשנות מורחבת לחוק בהתאם לבקשת העותרים לא רק שתפגע קשות בציבור צורכי המזון כדלקמן:

א. ריבוי במספר גופי כשרות פרטיים - צריכת מזון הינה כלי המחבר בין אנשים, ויש רצון לכל בעל עסק לקחת לעצמו כמה וכמה כשרויות כדי לענות על צורכי מגזרי האוכלוסייה השונים והמגוונים במדינת ישראל. זאת, בשל העובדה, לפיה, הציבור הרחב שאינו בקיא בהלכות הכשרות אלא מתבסס, סומך רוכש ואוכל ע"פ מותגי כשרות.

ב. גידול בעלויות המזון - נוכח הנטען בפסקת משנה א והצורך לשווק את המזון באופן שאזרחים רבים ככל הניתן יוכלו לאוכלו, עלול, לגרום לגידול בעלויות המזון הכשר.

ג. בלבול או מבוכה בקרב הציבור - גידול במספר גופי הכשרות עלול לגרום להיעדר אחידות ולבלבול ומבוכה בקרב הציבור.

ד. גידול במספר מקרים להונאת והטעיית הציבור - נוכח הריבוי הצפוי במספר גופי הכשרות והיעדר כללי כשרות אחידים ורגולציה עלול לגרום לגידול דרמטי בזיופי כשרות שונים באופן שלא יהיה ניתן לסייע לצרכן מזון כשר.

ה. למעשה החמור מכל - מחלקת ההונאה בכשרות של הרבנות הראשית לישראל תתבטל ולא יהיה גוף ממלכתי שידאג למנוע הונאת או הטעיית הציבור צורך מזון כשר.

דוגמא לפרשנות מורחבת של החוק

26. **מיזם "השגחה פרטית" הפועל בירושלים ובתל אביב** - הארגון הוקם ע"י יהודים פלורליסטים ויהודים קונסרבטיבים, שמעוניינים לשנות את השיטה ההלכתית שהייתה נהוגה במהלך הדורות. הארגון עובד על בסיס אמון מוחלט שבינו ובין בעל העסק, באופן שמשיגות הכשרות של הארגון מגיעות כפעמיים בשבוע לביקור ע"מ לראות שאין הפרה של הנהלים ובכך למעשה מקבלים "תעודת ברית נאמנות" שנחשבת למעשה כתעודת כשרות. מעיון בדף הפייסבוק של הארגון, מתברר, כי מתוך 26 עסקים שהצטרפו למיזם ופעלו במסגרתו בנובמבר 2015 נשארו רק 8 זאת בצד הצטרפותם של בעלי עסקים חדשים - עובדה המלמדת על היעדר יציבות בשיטה. נהלי הכשרות של הארגון "השגחה פרטית" הינם מקילים ביותר. כך למשל: ניתן להשתמש בירק הנחשב לנגוע בחרקים ולנקותו ע"י צוות המטבח, ניתן להכניס מוצרים שאינם כשרים במוצהר בתנאי שיכתבו בשלט שזה לא כשר, בפסח ניתן להכניס מוצרים שיש בהם חמץ בכמות מועטה כך שהחמץ נחשב מבוטל. יצוין, כי לא מעט בעיות נמצאו במיזם, ע"פ הנתונים הנמצאים במחלקת ההונאה של הרבנות.

תיקון מערכת הכשרות הממלכתית

27. הרבנות הראשית הקימה וועדה ע"י הרב הראשי ע"מ למצוא פתרון לתיקון המערכת הכשרות הממלכתית.

28. הצעות לתיקון הליקויים - המבקשת מציע לבית המשפט הנכבד להמתין ולקבל את חוות הדעת של הוועדה שהוקמה ברבנות הראשית לתיקון הליקויים במערך הכשרות הממלכתי, ולוודא שאכן הוועדה עמדה על כך שתהיה הפרדה מוחלטת בין משגיח למושגח כפי שחייב גם בית משפט נכבד

זה, ובנוסף המבקשת סוברת כי **נהלים אחידים בכל הארץ** תאפשר פעילות של "מערכת כשרות ממלכתית" באופן ראוי, מתאים ומתוקן, זאת – כמובן - לטובת אזרחי ישראל החפצים באכילת מזון כשר ימנע הונאות בכשרות ובהלימה מליאה לערכיה ועקרונותיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

ז. סיכום

- ו. נוכח מועד הדיון הקרוב הקבוע בעתירה, ציינה המבקשת במסגרת בקשה זו את עיקרי הדברים, דומה, כי צירוף המבקשת לדיון לשם הצגה והשמעת עמדתה הכוללת כאמור, יהא בה כדי להוסיף לתרום ולהעשיר את הדיון בעתירה זאת על מנת שמכלול השיקולים הרלבנטיים יניחו תשתית מתאימה לגיבוש החלטה מתאימה לטובת המשך קיומה ותיקונה של הכשרות במדינת ישראל.
- ז. העמותה מבקשת מבית המשפט הנכבד לצרף את המבקשת לדיון זה כ"ידיד בית המשפט", על מנת, להציג ולהשמיע בפני בית המשפט הנכבד את עמדתה כוללת אובייקטיבית מקצועית בתחום הכשרות – עמדה שלדעת המבקשת - משקפת את עמדתם או "רחשי ליבם" של קהלים רחבים בציבור הישראלי.

יהא זה מן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשה.

כג' שבט תשע"ז, 19.2.2017

הרב משה כ"ץ

ראש תחום מחקר וכשרות

בעמותת כושרות ומורשה חתימה